

Moholy-Nagy Művészeti Egyetem Doktori Iskola

Bánsági Petra DLA értekezés és mestermű

FENNTARTANDÓ MINŐSÉG

- a hagyományos cipőkészítés értékeinek optimalizálhatósága a "Budapest"
modell innovációjával

Témavezetők: Jankovics Zsuzsanna DLA

Prékopa Ágnes PhD

TÉZISEK

A doktori értekezésben bemutatott kutatások eredményei és az azok nyomán levont következtetések a lábbelikultúra divaton kívül álló, mélyebb rétegeiről adnak számot – ezt illusztrálja a DLA-mestermű is.

A mestermű célja két sorozat – hét pár férfi, illetve női – cipőn keresztül bemutatni a civilizált emberi lábnak – külön tanulmányozva a férfi és a női lábakat – a teljes élet során bekövetkezett változását. Ennek a megfigyelésnek az eredményeire alapozva került sor azoknak a kaptafáknak a megépítésére, amelyek egyedi lábméretek sorozatának optimalizálása révén alkalmasak arra, hogy hagyományos, kézműves eljárással a tradicionális „Budapest” modellek különféle változatai készüljenek el a felhasználásukkal.

1. Tézis: *A civilizált emberi láb változásai az életút során, férfi és nő esetében*

Cél: a láb felépítésének és működésének, a járás biomechanikájának ismertetésével, azok fogalomrendszerének használatával tudományosan igazolt alapokra helyezni a lábak – illetve különböző történelmi korszakokban készült cipők – tanulmányozásából származó tapasztalatokat. Ehhez át kell tekinteni a lábak méretezésének különbözőségeit, az eltérő hagyományokból eredő mértékegységek kiszámításának módját. A

kiinduláshoz szükséges a különböző lábtípusok bemutatása, jellegzetességeik tárgyalása és elterjedtségük. Ezt követi a láb változásának idősíkonként való áttekintése: az evolúció történelmi síkja és az egyes ember életútja során bejárt, a lábakra fizikai hatást gyakorló folyamatai. Ezen folyamatok csomópontjait megkeresve kerülhet sor az életkorok és a hozzájuk rendelt középmeretek kijelölésére. Mindezek áttekintését követően következik a rendszerépítés a láb nemi és életkori specifikumainak optimalizációjával.

2. Tézis: *A lábra illő kaptafa*

A következő feladat: az egyedi lábak adatainak, változásainak feldolgozásával, valamint a tudomány módszereinek és alapvetéseinek használatával a láb egészséges megőrzésének és fejlődésének támogatásául az életkori sajátosságokhoz igazodó kaptafarendszer kiépítése, a lábokról összegzett információk cipőbe „transzponálásának” köztes állomásaként. Meghatározó a lábformák specifikumainak és igényeinek formaadása, illetve azok kaptafákba vetítése. A kaptafa kialakítása a láb általi meghatározottságon túl függ a cipőtípustól, amelyet készítenek rá. Ennek kiválasztását követően kerül sor a tervezés menetének bemutatására és a döntések indoklására: a kaptafarendszer kiépítésében elsőrendű cél a láb boltozatának védelme, minden mozgásában torzítatlan működése. Másodlagos cél a technológiából következő időtállóságnak való megfelelés a formaadás által. Ezután lehet bemutatni az életkoronként változóan érvényre jutó divatkövetést és részletesen megindokolni az adott korhoz tartozó formák kialakítását.

3. Tézis: *A hagyományos cipőkészítés*

Ez a fejezet lényegében a kézi cipőkészítésben eltöltött másfél évtized tapasztalatainak összegzése. Egy kiveszőben lévő szakma „mélylélektana”, a szakmában jelen lévő szereplők nemzeti hagyományainak bemutatása és e tradíciók érvényre jutása a cipőviselésben. A minőségi megmunkálást, a helyi kézimunkát, az egyéni adottságok mentén való tervezést és az időtálló forma- és mintakészlet értékeit éltető szakemberek bemutatása, preferenciáik magyarázata. Részletesen is ki kell térni a szűk piacon sikeresen működő helyi vállalkozások tradíciójára és stratégiáira, valamint a magyar

jellegzetességek feltárására, és azok „helyi értékei”-nek ismertetésére. Külön vizsgálendő problémát alkotnak a kézi készítés alternatívái és azok érvényre jutásának lehetőségei a globalizáció tükrében. A mesterműben alkalmazott minden szakmai fogás és egyedi eljárás részletes tárgyalásra kerül azzal a szándékkal, hogy feltárja és rögzítse a hagyományos technológia minden értékét, alternatívát mutatva a mai cipőtervezés és -készítés számára. A tervező feladata: a szakmában felhalmozott évszázados tudás azon elemeinek kiválasztása és tárgyá formálása. Mindez konkrét tanulsággal szolgál a kortárs design szereplői számára is.

4. Tézis: *A tradicionális „helyi értékű” modell*

Önálló fejezetet igényel a „Budapest” modell története, érvényességének bemutatása a mai nemzetközi cipőpiacon. A márkanév – mint a minőségi cipő szinonímája – Németország-szerte ismert. A jelenség hátterének felkutatása és ismertetése azzal a szándékkal történik, hogy a hazai designerek számára is hozzáférhetővé tegye a modell mögött álló divattörténeti tartalmakat. A modell szimbolikus üzenetén túl konkrét részleteinek, technológiai megjelenésének elemzése, vonalai és díszítő eljárásai változatosságának bemutatására is sor kerül. A mesterműben a „Budapest” modell a végtelen modell-alkotási lehetőségek tárházát kínálja; a megvalósult 14 páras mestermű ezek szélső értékeit mutatja meg azzal a szándékkal, hogy a jellegzetes vonalak, ívek és szabásmódok képet adjanak a modell komplexitásáról.